

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO PRIEŠ ŠIAULIŲ TARDYMO IZOLIATORIŲ

2019-05-31 Nr. 4D-2019/1-237

Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius 2019 m. vasario 21 d. gavo X (toliau vadinama – Pareiškėjas) skundą (toliau vadinama ir – Skundas) dėl Šiaulių tardymo izoliatoriaus (toliau vadinama ir – ŠTI) pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nesuteikiant Pareiškėjui tinkamų sveikatos priežiūros paslaugų.

2. Skunde, be kitų aplinkybių, nurodoma:

2.1. „Š. m. kalėjimo administracija ir toliau tęsia kankinimo maratoną [...]. O tai yra nesuteikia galimybės vykdyti rekomenduoto gydytojo <...> gydymo, po to kai buvo atlikta 2018 m. Kauno klinikoje gydymo procedūros. Pažymėtina, kad reikalinga speciali <...>. Buvo įvardinta, kokiomis <...> priemonėmis reikia naudotis, kad gydymas būtų efektyvus. ŠTI administracija nesuteikia galimybės gauti tas priemones iš artimųjų. Taip pat įsigyti ŠTI parduotuvėje [...]. [...]. Prašymai gauti nurodytas priemones buvo pateikti kaip med. dalies gydytojams, taip ir ŠTI parduotuvei“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta);

2.2. „Šiuo metu dėl nesuteikiamo reikalingo gydymo (priežiūros) aš patiriu didelius skausmus. Dėl to buvau priverstas kreiptis į ŠTI medikus suteikti man <...> pagalbos pagal nustatytą tvarką. Bet jie jos man nesuteikia.“

3. Pareiškėjas Seimo kontrolieriaus prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierius 2019 m. vasario 27 d. raštu Nr. 4D-2019/1-237/3D-528 kreipėsi į ŠTI, prašydamas paaiškinti Skunde nurodytas aplinkybes. 2019 m. kovo 22 d. Seimo kontrolierius gavo 2019 m. kovo 21 d. ŠTI raštą Nr.17/01-510. Šiame rašte ir prie jo pridėtuose dokumentuose nurodoma:

4.1. 2018 m. balandžio 26 d. ir 2018 m. gegužės 31 d. Pareiškėjas buvo konvojuotas į Lietuvos mokslų universiteto Kauno klinikas, kuriose jam buvo suteiktos gydytojo <...> paslaugos; po atliktų procedūrų Pareiškėjui buvo rekomenduotos <...> priemonės;

4.2. „Šiaulių tardymo izoliatoriaus Sveikatos priežiūros skyrius neaprūpino suimtojo / nuteistojo [*Pareiškėjo*] <...> priemonėmis“;

4.3. „2018-06-05 buvo informuotas, kad rekomenduojamo <...> suimtasis / nuteistasis gali

įsigyti Šiaulių tardymo izoliatoriaus parduotuvėje bei 2018-06-19 raštu Nr. 17/01-885 informuotas, kad suimtojo / nuteistojo artimiesiems leista atnešti <...>. Pakartotinai suimtas / nuteistas kreipėsi 2018 m. gruodžio mėn. Sveikatos priežiūros skyrius, vadovaudamasis gydytojo <...> rekomendacijomis, leido X artimiesiems atnešti <...>, tačiau Saugumo valdymo skyrius vadovaudamasis Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėmis rekomenduojamų daiktų sąrašu neleido įnešti“;

4.4. „Pažymime, kad remiantis Kalėjų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2019 m. vasario 26 d. įsakymo Nr. V-101 „Dėl vaistinių preparatų ir medicinos prekių įsigijimo, laikymo ir įtraukimo apskaitą laisvės atėmimo vietų įstaigose tvarkos aprašo patvirtinimo“ 41 punktu „Suimtieji ir nuteistieji, pageidaujantys už asmeninėse sąskaitose turimas lėšas įsigyti gydančio gydytojo paskirtus ar rekomenduojamus vaistinius preparatus ir medicinos priemones, turi raštu kreiptis su prašymu įstaigoje nustatyta tvarka“. Tokia tvarka Šiaulių tardymo izoliatoriuje šiuo metu yra ruošiama [...]“;

4.5. „2018-12-21 pakartotinai kreipėsi norėdamas vykti į Laisvės atėmimo vietų ligoninę dėl <...> ir gydytojo <...> konsultacijos. [...] X buvo registruotas gydytojo <...> konsultacijai 2019-01-07 raštu Nr. 14/01-247. [...] X apie gydytojo <...> konsultaciją pasirašytinai buvo supažindintas 2019-02-20.“

5. 2018 m. lapkričio 11 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija raštu Nr. (1.39E)7R-249 Seimo kontrolierių informavo, kad „Atsakydami į klausimą dėl suimtųjų ir nuteistųjų aprūpinimo vaistinės prekėmis, informuojame, kad Teisingumo ministerijos nuomone, tokiomis prekėmis turi aprūpinti įstaiga (pataisos įstaiga arba tardymo izoliatorius, atsižvelgiant į tai, kurioje laikomas asmuo), *jei minėtos prekės yra paskirtos gydytojo.*“

Tyrimui reikšmingi teisės aktai

6. Europos Tarybos Ministrų Komiteto 2006 m. sausio 11 d. priimtų rekomendacijų šalims narėms Nr. (2006)2 „Dėl Europos kalinimo taisyklių“:

6.1. *40.3 punktas* – „Visi kaliniai turi turėti galimybę naudotis medicinos paslaugomis, kurios teikiamos šalyje, ir negali būti diskriminacijos teisinės padėties pagrindu“;

6.2. *42.3 punktas* – „Tiriant kalinius, praktikuojantis gydytojas arba jam pavaldi kvalifikuota medicinos sesuo turi ypatingai atkreipti dėmesį į šiuos aspektus: [...] b. nustatyti fizinius ir protinius susirgimus bei imtis atitinkamų gydymo priemonių ir *tęsti jau pradėtą gydymą*; [...]“

7. Lietuvos Respublikos suėmimo vykdymo įstatymo:

45 straipsnis „Suimtųjų sveikatos priežiūra“ – „1. Asmens sveikatos priežiūra tardymo izoliatoriuose organizuojama ir atliekama įstatymų nustatyta tvarka. Suimtiesiems turi būti užtikrintas tokios pat kokybės ir lygio gydymas kaip ir laisvėje esantiems asmenims. 2. Tardymo izoliatoriuose veikia asmens sveikatos priežiūros tarnybos. Šių tarnybų struktūrą ir darbo tvarką nustato sveikatos apsaugos ir teisingumo ministrai. 3. Privaloma nuodugniai patikrinti naujų į tardymo izoliatorių priimtų asmenų sveikatos būklę. 4. Suimtajam reikalinga būtinoji medicinos pagalba, kurią suteikti laisvės atėmimo vietų ligoninėje nėra galimybių, gali būti teikiama valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros įstaigose užtikrinant suimtojo apsaugą. Šios pagalbos teikimo tvarką nustato sveikatos apsaugos ir teisingumo ministrai.“

8. Laisvės atėmimo vietose veikiančių asmens sveikatos priežiūros tarnybų struktūros, etatų skaičiaus ir darbo tvarkos aprašo, patvirtinto 2009 m. kovo 18 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. V-195/IR-76:

8.1. *1 punktas* – „Laisvės atėmimo vietose veikiančių asmens sveikatos priežiūros tarnybų struktūros, etatų skaičiaus ir darbo tvarkos aprašas skirtas užtikrinti, kad suimtiesiems bei asmenims, atliekantiems arešto ar laisvės atėmimo bausmes [...], būtų teikiamos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims“;

8.2. *17 punktas* – „Jeigu suimtajam ar nuteistajam [...] reikiamos asmens sveikatos priežiūros paslaugos negali būti suteiktos tarnyboje, jos gydytojai teisės aktų nustatyta tvarka suimtiesiems ar nuteistiesiems išduoda siuntimus ambulatorinėms ar stacionarinėms specializuotoms asmens sveikatos priežiūros paslaugoms gauti Laisvės atėmimo vietų ligoninėje ar valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose.“

Tyrimo išvados

9. Skunde nurodoma, kad ŠTI pareigūnai neužtikrino tinkamos Pareiškėjo sveikatos priežiūros, t. y. neaprūpino gydytojų rekomenduotomis <...> priemonėmis / nesudarė sąlygų jų įsigyti ir atsisakė organizuoti susitikimą su gydytoju <...>.

10. Pagal nustatytą teisinį reglamentavimą (šios pažymos 7 punktas), suimtieji turi teisę teisės aktų nustatyta tvarka gauti medicinos pagalbą; terminuoto laisvės atėmimo bausmes atliekančių nuteistųjų ambulatorinėms pirminės ir antrinės asmens sveikatos priežiūros paslaugoms teikti pataisos įstaigose steigiamos sveikatos priežiūros tarnybos.

Tiek tarptautiniuose, tiek Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatyta, kad laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims *turi būti teikiamos tokios pat asmens sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims*, tais atvejais, kai tokių reikiamų paslaugų negali suteikti laisvės atėmimo vietų gydymo įstaigos, paslaugos gali būti teikiamos valstybės arba savivaldybių asmens sveikatos priežiūros viešosiose įstaigose (šios pažymos 6, 7 ir 8 punktai).

Tai reiškia, kad suimtiesiems turi būti teikiamos tokios pačios kokybės sveikatos priežiūros paslaugos kaip ir laisvėje esantiems asmenims, t. y. sudaromos sąlygos susitikti su asmeniui aktualios srities gydytoju, suteikiamos konsultacijos dėl asmens sveikatos būklės, paskiriamas tinkamas gydymas, sudaromos galimybės gydytis arba / ir laikytis gydytojų rekomendacijų.

Pažymėtina, kad tapati Seimo kontrolieriaus nuomonei pozicija buvo išdėstyta ir 2019 m. gegužės 21 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendime *U. prieš Lietuvą* (peticijos Nr. 549/17).

11. 2018 m. balandžio 26 d. ir 2018 m. gegužės 31 d. Pareiškėjas buvo konvojuotas į Lietuvos mokslų universiteto Kauno klinikas, kuriose jam buvo suteiktos gydytojo <...> paslaugos; po atliktų procedūrų Pareiškėjui buvo rekomenduotos <...> priemonės.

Atkreiptinas dėmesys, kad maisto papildais ir kitomis vaistinės prekėmis turi aprūpinti įstaiga (pataisos įstaiga arba tardymo izoliatorius, atsižvelgiant į tai, kurioje laikomas asmuo), *jei minėtos prekės yra paskirtos gydytojo*. Tapačios nuostatos laikosi ir Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija – institucija, formuojanti bausmių vykdymo politiką (šios pažymos 5 pažymos).

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad ŠTI Sveikatos priežiūros skyriaus gydytojai 2018 m. birželio 5 d. Pareiškėją informavo, kad <...> jis gali įsigyti ŠTI parduotuvėje; 2018 m. birželio 19 d. ŠTI raštu Nr. 17/01-885 (rašta pasirašė ŠTI direktorius) Pareiškėjas informuotas, kad jo artimiesiems leista atnešti <...>; po pakartotinio Pareiškėjo kreipimosi ŠTI Sveikatos priežiūros skyrius, vadovaudamasis gydytojo <...> rekomendacijomis, leido jo artimiesiems atnešti <...>, tačiau ŠTI Saugumo valdymo skyrius, vadovaudamasis Tardymo izoliatorių vidaus tvarkos taisyklėmis, patvirtintomis 2009 m. birželio 1 d. Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymu Nr. 1R-172, neleido Pareiškėjo artimiesiems įnešti ir jam perduoti <...>, kurias rekomendavo

gydytojai ir kurias artimiesiems leido atnešti ŠTI direktorius.

Šios aplinkybės leidžia teigti, kad ŠTI pareigūnai neužtikrino tinkamos Pareiškėjo sveikatos priežiūros ir neaprūpino gydytojų rekomenduotomis <...> priemonėmis / nesudarė sąlygų jų įsigyti.

12. Skundo tyrimo metu taip pat nustatyta, kad 2018 m. gruodžio 21 d. Pareiškėjas pakartotinai kreipėsi į ŠTI norėdamas vykti į Laisvės atėmimo vietų ligoninę ir susitikti su gydytoju <...>; 2019 m. sausio 7 d. ŠTI raštu Nr. 14/01-247 Pareiškėjas buvo užregistruotas vizitui pas gydytoją <...>; Pareiškėjas buvo supažindintas su minėtu raštu ir tai jis patvirtino 2019 m. vasario 20 d. savo parašu. Taigi Pareiškėjo nurodyta aplinkybė, kad ŠTI pareigūnai atsisakė organizuoti susitikimą su gydytoju <...>, nepatvirtinta.

13. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Skundas yra pagrįstas tiek, kiek tai susiję su ŠTI pareigūnų veiksmais (neveikimu), neaprūpinant gydytojų rekomenduotomis <...> priemonėmis / nesudarant sąlygų jų įsigyti.

ŠTI direktoriui Sauliui Rajunčiui rekomenduotina aprūpinti Pareiškėją reikalingomis priemonėmis / sudaryti sąlygas Pareiškėjui jų įsigyti arba užtikrinti, kad jam būtų perduotos artimųjų atneštos gydytojų rekomenduotos <...> priemonės, bei imtis priemonių, kad ateityje ŠTI laikomi asmenys būtų aprūpinami jiems gydytojų paskirtais bei rekomenduotais vaistais, maisto papildais ir kitomis vaistinės prekėmis / sudaromos sąlygos jų įsigyti arba kitais būdais gauti.

SEIMO KONTROLIERIAUS SPRENDIMAS

14. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius nusprendžia X Skundą dėl Šiaulių tardymo izoliatoriaus pareigūnų veiksmų (neveikimo), galimai nesuteikiant jam tinkamų sveikatos priežiūros paslaugų, pripažinti pagrįstu.

SEIMO KONTROLIERIAUS REKOMENDACIJOS

15. Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierius Šiaulių tardymo izoliatoriaus direktoriui Sauliui Rajunčiui rekomenduoja:

15.1. aprūpinti Pareiškėją reikalingomis priemonėmis / sudaryti sąlygas Pareiškėjui jų įsigyti arba užtikrinti, kad jam būtų perduotos artimųjų atneštos gydytojų rekomenduotos <...> priemonės;

15.2. imtis priemonių, kad ateityje Šiaulių tardymo izoliatoriuje laikomi asmenys būtų aprūpinami reikalingomis priemonėmis / sudaromos sąlygos jų įsigyti arba kitais būdais gauti gydytojų paskirtų bei rekomenduotų vaistų, maisto papildų ir kitų vaistinės prekių.

16. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**